

Rozdział I. Testy

I.1. Pochodzenie języka polskiego i metodologia badań

I.1.1. Nasi przodkowie Praindoeuropejczycy żyli:

- a) ok. 5000 lat temu;
- b) ok. 30 wieków przed Chrystusem;
- c) ok. 3 wieków p.n.e.;
- d) ok. 1500 lat p.n.e.

I.1.2. Czy wszystkie etniczne języki współczesnej Europy wywodzą się ze wspólnoty praindoeuropejskiej?

- a) tak, wszystkie;
- b) nie wszystkie – z wyłączeniem niderlandzkiego;
- c) nie wszystkie – z wyłączeniem fińskiego;
- d) nie wszystkie – z wyłączeniem fińskiego, węgierskiego, estońskiego, baskijskiego.

I.1.3. Wspólnota praindoeuropejska zróżnicowała się na następujące rodziny językowe:

- a) indyjskie, irańskie, ormiańskie, albańskie, romańskie, germańskie, bałto-słowiańskie, ugro-fińskie;
- b) tocharskie, indyjskie, irańskie, anatolijskie (hetyckie), tracko-ormiańskie, greckie, albańskie, italskie (romańskie), celtyckie, germańskie, bałtyckie, słowiańskie;
- c) tocharskie, indyjskie, tureckie, hetyckie, greckie, romańskie, germańskie, bałtyckie, słowiańskie;
- d) indyjskie, irańskie, ormiańskie, albańskie, ugro-fińskie, pruskie, celtyckie, bałtyckie, słowiańskie.

I.1.4. Ile współcześnie wyróżniamy rodzin języków ie.?

- a) 12;
- b) 9;
- c) 30;
- d) 2.

I.1.5. Najważniejsze zabytki pisane języków indoeuropejskich pochodzą z:

- a) XVIII w. p.n.e. – zabytki języka starohetyckiego;
- b) XXX w. p.n.e. – zabytki języka praindoeuropejskiego;
- c) XV w. p.n.e. – zabytki języka łacińskiego;
- d) II w. p.n.e. – zabytki języka bałto-słowiańskiego.

I.1.6. Najważniejsze zabytki pisane języka greckiego pochodzą z:

- a) XXX w. p.n.e.;
- b) XV w. p.n.e.;
- c) XII w. p.n.e.;
- d) II w. p.n.e.

I.1.7. Najwcześniejsze zabytki pisane języka łacińskiego pochodzą z:

- a) XX w. p.n.e.;
- b) V w. p.n.e.;
- c) II w. p.n.e.;
- d) II w. n.e.

I.1.8. Najwcześniejsze zabytki pisane języka prasłowiańskiego pochodzą z:

- a) III w. p.n.e.;
- b) III w. n.e.;
- c) VI w. n.e.;
- d) nie ma żadnych zabytków pisanych.

I.1.9. Z którego wieku pochodzą najwcześniejsze zapisy nazw własnych odnoszących się do terytorium języka polskiego?

- a) X w.;
- b) IX w.;
- c) XI w.;
- d) XII w.

I.1.10. Na podstawie jakiego kryterium wyodrębnia się języki centralne i peryferyjne?

- a) miejsca zamieszkania ich użytkowników;
- b) zmian językowych w pie. (języki satemowe i kentumowe);
- c) przestrzeni migracji ludów pie.;
- d) wewnętrznej struktury hierarchicznej.

I.1.11. Do jakiej wspólnoty językowej odnoszą się terminy: *języki peryferyjne*, *języki centralne*?

- a) indoeuropejskiej;
- b) bałto-słowiańskiej;
- c) prasłowiańskiej;
- d) prapolskiej.

I.1.12. Do grupy języków centralnych należą języki:

- a) tocharskie, anatolijskie, italskie, celtyckie, greckie, germańskie;
- b) indyjskie, irańskie, tracko-ormiańskie, albańskie, bałtyckie, słowiańskie;

- c) tocharskie, anatolijskie, indyjskie, irańskie, tracko-ormiańskie, albańskie;
- d) italskie, celtyckie, greckie, germańskie, bałtyckie, słowiańskie.

I.1.13. Co łączy wyrazy *gnoseologia* i *znawstwo*?

- a) znaczenie etymologiczne;
- b) pochodzenie;
- c) nic nie łączy tych wyrazów;
- d) równoległy rozwój pie. morfemu *g'no-, w językach kentumowych kontynuowanego w formie *gno-*, a w satemowych – *zna-*.

I.1.14. Co łączy wyrazy *złoty* i *gulden*?

- a) znaczenie (nazwa pieniądzy);
- b) nic ich nie łączy – *złoty* jest wyrazem rodzimym; *gulden* – zapożyczonym; w *złotym* wystąpiła metateza, w *guldenie* – nie;
- c) równoległy rozwój tego samego pie. morfemu *gold- jako *złot-* w języku polskim, satemowym, oraz *guld-* w języku niderlandzkim, kentumowym;
- d) równoległy rozwój semantyczny: ani złote, ani guldeny nie muszą być ze złota.

I.1.15. Który szereg ukazuje najlepiej stopnie pokrewieństwa języka polskiego z językami: ukraińskim, czeskim, francuskim, cygańskim, fińskim, łotewskim?

- a) polski – ukraiński – czeski – francuski – fiński – łotewski;
- b) polski – czeski – ukraiński – łotewski – francuski – cygański;
- c) polski – czeski – ukraiński – łotewski – fiński – francuski;
- d) polski – ukraiński – czeski – łotewski – francuski – fiński – cygański.

I.1.16. Który szereg ukazuje najlepiej stopnie pokrewieństwa języka polskiego z językami: rosyjskim, słowackim, słoweńskim, niemieckim, litewskim, estońskim?

- a) polski – słowacki – rosyjski – słoweński – litewski – niemiecki;
- b) polski – rosyjski – słowacki – słoweński – litewski – estoński;
- c) polski – rosyjski – słowacki – słoweński – litewski – estoński – niemiecki;
- d) polski – słowacki – rosyjski – słoweński – litewski – estoński – niemiecki.

I.1.17. Który szereg ukazuje najlepiej stopnie pokrewieństwa języka polskiego z językami: węgierskim, greckim, dolnołużyckim, litewskim i macedońskim?

- a) polski – litewski – dolnołużycki – macedoński – węgierski – grecki;

- b) polski – dolnołużycki – macedoński – litewski – grecki;
- c) polski – macedoński – litewski – dolnołużycki – grecki – węgierski;
- d) polski – dolnołużycki – litewski – macedoński – węgierski – grecki.

I.1.18. Proszę uszeregować według stopnia pokrewieństwa z językiem polskim następujące języki: 1) macedoński, 2) fiński, 3) litewski, 4) dolnołużycki, 5) rumuński, 6) albański, 7) cygański:

- a) 4, 1, 3, 5, 6, 7; 2 – nie jest spokrewniony z językiem polskim;
- b) 1, 4, 3, 5, 6; 2, 7 – nie są spokrewnione z językiem polskim;
- c) 1, 4, 3, 2, 5, 6, 7;
- d) 1, 3, 4, 2, 5, 6, 7.

I.1.19. Skoro „Polak, Węgier – dwa bratanki [...]”, to czy języki: polski i węgierski należą do tej samej rodziny językowej?

- a) tak, należą do tej samej rodziny językowej;
- b) tak, ale tworzą specjalną rodzinę, zwaną ligą językową;
- c) tak, ale języki te łączy pokrewieństwo drugiego stopnia;
- d) nie, nie należą do tej samej rodziny językowej.

I.1.20. Z jakich elementów składał się hipotetyczny system fonetyczny języka pie.?

- a) samogłosek i spółgłosek;
- b) samogłosek, spółgłosek, sonantów;
- c) samogłosek, spółgłosek, sonantów i dyftongów;
- d) samogłosek, spółgłosek, sonantów, dyftongów i tryftongów.

I.1.21. Przez ile wieków istniała wspólnota prasłowiańska?

- a) 6;
- b) 12;
- c) 10;
- d) 20.

I.1.22. Kiedy istniała wspólnota prasłowiańska?

- a) przed narodzeniem Chrystusa;
- b) po narodzeniu Chrystusa;
- c) na przełomie epok: kilka wieków przed Chrystusem i kilka wieków po Chrystusie;
- d) w czasach przedhistorycznych, bliżej nieokreślonych.

I.1.23. Proszę określić relację języka polskiego do scs-u:

- a) scs jest przodkiem języka polskiego, jego prajęzykiem;
- b) scs i język polski miały wspólny prajęzyk – prasłowiański;

- c) scs jest językiem sztucznym, stworzonym przez Cyryla i Metodego, nie pozostaje więc w żadnym związku pokrewieństwa z polszczyzną;
- d) scs jest „starszym bratem” języka polskiego, ponieważ został zapisany o ponad 2 wieki wcześniej niż polski i reprezentuje południowosłowiańską rodzinę językową, a polski – zachodniosłowiańską.

I.1.24. Czym język scs różni się od języka polskiego?

- a) czasem powstania (jest wcześniejszy: starszy niż polski);
- b) zakresem użycia i sposobem funkcjonowania (jest językiem liturgicznym cerkwi, występuje w wersji pisanej);
- c) scs należy do języków południowosłowiańskich, a język polski do zachodniosłowiańskich;
- d) scs jest językiem liturgicznym, a polski – etnicznym.

I.1.25. Od którego roku datuje się epoka piśmienna języka polskiego?

- a) 966;
- b) 1000;
- c) 1136;
- d) 1242.

I.1.26. Dlaczego Słowianie posługują się różnymi alfabetami?

- a) ponieważ Słowianie byli indywidualistami i z łatwością wymyślili sobie różne alfabety;
- b) ponieważ Słowianom wschodnim bliższy był alfabet grecki, a Słowianom zachodnim – łaciński;
- c) ponieważ pismo pojawiło się u Słowian w następstwie przyjęcia chrześcijaństwa, a rodzaj pisma był ściśle związany z obrzędkiem religijnym; Słowianie obrządku rzymskiego posługiwali się pismem łacińskim, tzw. łacinką; Słowianie obrządku greckiego przyswoili sobie pismo greckie, które po przekształceniu w cyrylicę było w użyciu u wszystkich Słowian prawosławnych;
- d) Słowianie mieli jeden wspólny alfabet, który w ciągu wieków stopniowo się różnicował – każdy naród ma dziś własny język i alfabet.

I.1.27. Czym można wytłumaczyć oboczność nagłosowych sylab w wyrazach: *orać* – *rola* – *radło*?

- a) różną etymologią tych wyrazów;
- b) chronologią ich powstania;
- c) dziedzictwem prasłowiańskim;
- d) zapoczątkowaną w psł. metatezą *orT*; stąd *orać* ← **orati* (tzn. brak metatezy przed samogłoską); *rola* ← **orlja* (tzn. metateza *orT* pod

intonacją opadającą); *radło* ← **ordlo* (tzn. metateza *orT* pod intonacją wzrastającą).

- I.1.28. O czym informują postacie fonetyczne imion *Włodek*, *Władek*, *Wołodia*?
- o tym, że należą one do różnych języków: *Władek* jest genetycznie polskim antroponimem; *Włodek* i *Wołodia* – są innoślówiańskie;
 - o różnych kontynuantach prasłowiańskiej grupy *TolT*: zachodniosłowiańska *TloT* (*Włod-ek*); południowosłowiańska *TlaT* (*Wład-ek*) oraz wschodniosłowiańska *TołT* (*Wołod-ia*);
 - jako nazwy te imiona nie informują o niczym, a ich podobieństwo fonetyczne jest przypadkowe;
 - o sposobie spieszceń imion dwuczłonowych.
- I.1.29. Czym różnią się nazwy miejscowe *Włodzisław* i *Władysławowo*?
- postacią fonetyczną (różny rozwój grupy **TolT*);
 - postacią słowotwórczą (różne formanty: *-jъ* we *Włodzisław* oraz *-ovo* we *Władysławowo*);
 - różnym rodzajem gramatycznym;
 - różną etymologią, historią.
- I.1.30. Jakie są kryteria periodyzacji dziejów języka polskiego?
- filologiczne;
 - historycznojęzykowe;
 - historyczno-polityczne;
 - historycznoliterackie (piśmiennicze).
- I.1.31. Gdzie znajduje się pierwsze zdanie polskie?
- w *Kronice Thietmara*;
 - w *Bulli gnieźnieńskiej*;
 - w *Księdze henrykowskiej*;
 - u *Geografa Bawarskiego*.
- I.1.32. *Roty sądowe* są to:
- najstarsze zabytki języka polskiego zawierające zeznania świadków, składane podczas przewodów sądowych, ujęte w krótkie formuły, które – ze względu na powtarzalność – są nazywane *rotami* (por. łac. *rota* ‘koło’, *rotare* ‘wirować’);
 - rozprawy sądowe (i protokoły z nich) dotyczące wojska (por. niem. *Rotte* ‘oddział wojska’);
 - teksty wyroków sądowych (por. *rota* – dawniej: ‘koło’ używane przy torturach);
 - kodeksy prawne, zawierające najczęściej stosowane przepisy prawne.

I.1.33. *Kazania świętokrzyskie* to:

- a) zbiór kazań staropolskich wygłaszanych w kościele św. Krzyża;
- b) zbiór oryginalnych opowiadań o życiu świętych, np. św. Katarzyny, św. Michała, św. Mikołaja, św. Błażeja, o trzech królach;
- c) rękopiśmienny zbiór kazań akademickich wszytych w oprawę księgi, pochodzącej z biblioteki klasztornej na Świętym Krzyżu w Małopolsce;
- d) XIV-wieczny zabytek języka polskiego, odnaleziony przez A. Brücknera w petersburskiej Bibliotece Publicznej w końcu XIX w.

I.1.34. *Psalterz puławski* to:

- a) zbiór liryki dworskiej powstałej w Puławach w XVI w.;
- b) zbiór pieśni religijnych wzorowanych na psalmach;
- c) przekład psalmów z przełomu XIV i XV w.;
- d) rękopiśmienny polski przekład *Księgi Psalmów Starego Testamentu*, pochodzący z przełomu XV i XVI w.

I.1.35. *Psalterz floriański* to:

- a) jeden z najdawniejszych tekstów drukowanych o tematyce religijnej;
- b) rękopis z końca XIV w., którego autorem był św. Florian;
- c) najstarszy rękopiśmienny przekład starotestamentowej *Księgi Psalmów* z końca XIV w., dokonany przez anonimowych tłumaczy;
- d) staropolski zabytek zawierający teksty psalterzowe w języku łacińskim, polskim, niemieckim, przechowywany w bibliotece zakonnej w St. Florian w Austrii.

I.1.36. Najstarsze zabytki rękopiśmienne w małopolskiej odmianie regionalnej polszczyzny to:

- a) *Bulla gnieźnieńska, Kazania świętokrzyskie, Psalterz floriański, Żywot Błażeja, Legenda o św. Aleksym*;
- b) *Kazania świętokrzyskie, Psalterz floriański, rotty krakowskie, Żywot Błażeja, Biblia królowej Zofii, Psalterz puławski*;
- c) *Kazania świętokrzyskie, Kodeks Świętosławów, Legenda o św. Aleksym, Żywot Błażeja, Psalterz floriański, Psalterz puławski*;
- d) *Kazania świętokrzyskie, Biblia szarospatacka, wiersz Słoty O zachowaniu się przy stole, Psalterz puławski*.

I.1.37. Jakie są najstarsze mazowieckie zabytki rękopiśmienne?

- a) wiersz Słoty *O zachowaniu się przy stole, Kodeks Świętosławów, Legenda o św. Aleksym, Posłuchajcie bracia miła, Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią*;

- b) *O zachowaniu się przy stole, Żywot św. Błażeja, Legenda o św. Aleksym, Psalterz puławski, Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią;*
- c) *Bulla gnieźnieńska, Biblia szarospatacka, Psalterz floriański, Kodeks Świętosławów;*
- d) *Legenda o św. Aleksym, Biblia królowej Zofii, Żywot Błażeja, wiersz Sloty, Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią.*

I.1.38. Jak można wyjaśnić tytuły *Biblia królowej Zofii* oraz *Biblia szarospatacka*, nadane XV-wiecznemu przekładowi *Starego Testamentu*?

- a) *Biblia królowej Zofii* tłumaczy się tym, że zachował się fragment przekładu mówiący o tej świętej; natomiast *Biblia szarospatacka* tłumaczy się miejscem spisywania przekładu;
- b) tytuł *Biblia królowej Zofii* został nadany temu przekładowi dlatego, że był on sporządzany dla królowej Zofii, żony Władysława Jagiełły, natomiast *Biblia szarospatacka* wzięła swą nazwę od węgierskiej miejscowości Sáros-Patak, w której był przechowywany;
- c) oba tytuły dotyczą różnych fragmentów tego dzieła i wiążą się z nazwami własnymi sponsorów przekładu;
- d) oba tytuły odnoszą się do różnych ksiąg *Starego Testamentu*.

I.1.39. Proszę wskazać właściwą definicję terminów *satem* i *kentum*:

- a) *satem* = centrum; *kentum* = peryferia;
- b) *satem* = 'sto' w języku awestyjskim, *kentum* = 'sto' w języku łacińskim;
- c) *satem* i *kentum* to nazwy liczebnika 'sto' w języku awestyjskim i łacińskim, które stały się skrótową nazwą odmian dialektalnych języka pie., wydzielonych ze względu na odmienny sposób przeprowadzenia redukcji spółgłosek tylnojęzykowych;
- d) umowne określenia języków centralnych (*satem*) i peryferyjnych (*kentum*).

I.1.40. Wyraz *przód* kontynuuje psł. **perdǔ*. Który z poniższych szeregów wskazuje właściwą kolejność procesów fonetycznych w tym wyrazie?

- a) **perdǔ* → **pordǔ* → **pr'od* → *prǔd* → *prǔd*;
- b) **perdǔ* → **predǔ* → **pr'odǔ* → *prǔd* → *prǔd* → *prǔd* (*prǔd*);
- c) **perdǔ* → **prǔdǔ* → **prǔd* → *prǔd*;
- d) **perdǔ* → **peredǔ* → **predǔ* → **prǔdǔ* → **prǔd*.

I.1.41. Proszę wskazać właściwą definicję terminu *rekonstrukcja* wyrazu:

- a) *rekonstrukcja* wyrazu to przedstawienie jego praformy;
- b) *rekonstrukcja* wyrazu to odtworzenie wyrazu, który już nie istnieje;
- c) *rekonstrukcja* wyrazu to odbudowanie wyrazu na podstawie zachowanych fragmentów;

- d) *rekonstrukcja wyrazu* to 1) budowanie hipotetycznej struktury wyrazowej z danej epoki na podstawie znajomości reguł rozwojowych tego języka i zachowanych form tego wyrazu; 2) odtworzony w ten sposób wyraz.

I.1.42. Proszę zrekonstruować psł. postać wyrazu *wieś* i wskazać w układzie chronologicznym procesy fonetyczne, które w nim zaszły.

Uwaga: przy rekonstrukcji należy uwzględnić: prawo sylaby otwartej, prawo korelacji miękkości oraz istniejącą w języku polskim oboczność $e : \emptyset$, tzn. $v'ēs : vši$.

- a) **vesь* – zanik jeru w pozycji słabej i palatalizacja wygłosowej spółgłoski;
- b) **vьsь* – wokalizacja jeru mocnego twardego, zanik jeru słabego i palatalizacja *s* przez jer miękki;
- c) **vьsь* – palatalizacja *s* przez jer miękki, palatalizacja *v* i wokalizacja jeru miękkiego mocnego, zanik wygłosowego jeru słabego;
- d) **vьsь* – wokalizacja jeru twardego mocnego i zanik słabego; wyrównanie analogiczne.

I.1.43. Proszę zrekonstruować psł. postać wyrazu *dróżka* i wskazać w układzie chronologicznym procesy fonetyczne, które w nim zaszły.

Uwaga: przy rekonstrukcji tego wyrazu należy uwzględnić, że jest to zdrobnienie od *droga*; polskiemu *droga* odpowiada m.in. czes. *draha* i ros. *doroga*.

- a) **drogьka* – zanik jeru słabego i wydłużenie kompensacyjne samogłoski \bar{o} , ściętnie \bar{o} w \acute{o} po zaniku iloczasu;
- b) **dorgьka* – metateza typu *TorT* w *TroT*, zanik jeru i wydłużenie \bar{o} , następnie ściętnienie do \acute{o} ;
- c) **drožьka* – zanik jeru słabego miękkiego, wydłużenie i ściętnienie \bar{o} ;
- d) **dorgьka* – metateza *dorg* w *drog*; I palatalizacja *gь* w *žь*; zanik jeru słabego miękkiego i wydłużenie zastępcze \bar{o} po zaniku iloczasu; ściętnienie \bar{o} do \acute{o} , a w dobie npol. do *u*.

I.1.44. Proszę zrekonstruować psł. postać wyrazu *główka* i wskazać w układzie chronologicznym procesy fonetyczne, które w nim zaszły.

Uwaga: przy rekonstrukcji tego wyrazu warto pamiętać, że: formant *-ka* ← **ьka*, 2) polskiemu *głowa* odpowiada np. ros. *голова* oraz czes. *hlava*, 3) należy uwzględnić formę D. lmn. *glówek*.

- a) **glolvьka* – zanik jeru w pozycji słabej oraz wydłużenie zastępcze, ściętnienie samogłoski długiej \bar{o} w \acute{o} ;
- b) **golvьka* ← **golva* + *ьka* – metateza, monoftongizacja dyftongu *avь*, wydłużenie \bar{o} i ściętnienie do \acute{o} ;

- c) **golvьka* – metateza typu *TolT* w *TloT*: *glovьka*, zanik jeru słabego i wydłużenie kompensacyjne: *glōvka*; ścieśnienie *ō* do *ó*, a następnie do *u*;
- d) **golvaьka* – monoftongizacja dyftongu *aь*, metateza, wydłużenie zastępcze, obniżenie artykulacyjne *ō* do *ó*.

I.1.45. Proszę zrekonstruować psł. postać wyrazu *glówny* i wskazać w układzie chronologicznym procesy fonetyczne, które w nim zaszły (por. odpowiedniki innosłowiańskie, np. czes. *hlavni*, scs *glavьnъ*, ukr. *holovnýj*).

- a) **golvьnъjь* – metateza *golv-* w *-glow-*; zanik *ь* i wydłużenie *o* do *ō*; kontrakcja *-vъjь* do *y*; ścieśnienie długiego *ō* do *ó*, a następnie do *u*;
- b) **holvьnъ* – metafaza *-holv-* w *-hłow-*, udźwięcznienie nagłosowego *h* do *g*, skąd *glōv-*; przejście *-nъ* w *-ny* → *glówny*;
- c) **golvьnъjь* – zanik i wokalizacja jerów, przestawka, wydłużenie *o* i ścieśnienie do *ó*;
- d) **glōwa* + *-ny* – regularna derywacja przymiotnikowym formantem *-ny*.

I.1.46. Proszę zrekonstruować psł. postać wyrazu *świat* i wskazać w układzie chronologicznym procesy fonetyczne, które w nim zaszły (należy uwzględnić psł. prawa sylaby otwartej oraz korelacji miękkości, a także współczesną formę Msc. lp.).

- a) **svět* – przegłos *ě* do *a*, palatalizacja *sv* → *śv'*;
- b) **svetъ* – zanik jeru, wydłużenie zastępcze *e* do *a*;
- c) **svěť* – palatalizacja grupy *sv* przez *ě*; przegłos *ě* w *a*, zanik jeru wygłosowego; wydłużenie kompensacyjne *a*, kontynuacja tej samogłoski w postaci *a* jasnego;
- d) **svěť* – zanik jeru wygłosowego, przegłos *ě* w *a*.

I.1.47. Proszę zrekonstruować psł. postać wyrazu *świetny* i wskazać w układzie chronologicznym procesy fonetyczne, które w nim zaszły (należy pamiętać, że *-ny* ← *-nъjь*).

- a) **svatъnъjь* – kontrakcja *-vъjь* w *y*; palatalizacja *tъ*, wyrównanie analogiczne tematu *świat* w *świet-*;
- b) **svěťnъjь* – kontrakcja *-vъjь* w *y*; zachowanie prawa korelacji miękkości: *sv* + *ě* → *śv'e* oraz *tъ* → *t'*; zanik jeru w pozycji słabej, dyspalatalizacja *t'* w *t* w grupie *tn*;
- c) **świetъnъjь* – rozwój jerów w pozycji słabej i w sąsiedztwie *j*;
- d) **svěťnъjь* – palatalizacja *t* przez *ь*, ściągnięcie *-vъjь* w *y*, wyrównanie analogiczne *świećny* w *świetny*.

I.1.48. Proszę przedstawić w układzie chronologicznym kolejne fazy rozwojowe psł. wyrazu **vʙsʙka*.

- a) **vʙsʙka* – wokalizacja jeru mocnego i zanik jeru słabego: *vʹeska*, przegłos: *vʹoska*;
- b) **vʙsʙka* – wokalizacja jeru mocnego i zanik jeru słabego: *vʹeska*; wyrównanie analogiczne do form z przegłosem *vʹoska*;
- c) **vʙsʙka* – wokalizacja jeru mocnego w *o*, zanik jeru słabego: *vʹoska*;
- d) **vʙsʙka* – nieregularny przegłos *ʙ* przed przedniojęzykową *s* oraz zanik jeru słabego *ʙ*: *vʹoska*.

I.1.49. Proszę przedstawić w układzie chronologicznym kolejne fazy rozwojowe psł. wyrazu **kozʙʙkʙ*.

- a) **kozʙʙkʙ* → *kozʹlek* (zanik jeru wygłosowego i wokalizacja mocnego *ʙ* w *e*; miękkość *zʹ* po zaniku *ʙ*), wyrównanie analogiczne do formy podstawowej *kożoʹł*, w którym *ʹo* pochodzi z tzw. fałszywego przegłosu, stąd *kożoʹłek*;
- b) **kozʙʙkʙ* → *kozʹlek* (rozwój jerów); pod wpływem wyrównań tematycznych do przypadków zależnych, np. **kozʙʙka* → *kożeʹlka*, powstaje *kożeʹlek*, wyrównanie do form z przegłosem, czyli tzw. fałszywy przegłos: *kożoʹłek*;
- c) **kozʙʙkʙ* → *koziʹłek*; nieregularna wokalizacja jeru miękkiego w *o* z poprzedzającą spółgłoską miękką;
- d) **kozʙʙkʙ* → zanik jeru wygłosowego oraz wokalizacja jeru twardego i miękkiego.

I.1.50. Proszę przedstawić w układzie chronologicznym kolejne fazy rozwojowe psł. wyrazu **pʙsʙkʙ*.

- a) **pʙsʙkʙ* – regularny rozwój jerów: *pʹsek*; dyspalatalizacja *pʹs* w *ps*, skąd *psek* – poświadczony w tekstach; pod wpływem form tematów przypadków zależnych, np. *pʙsʙka* → *pʹeska* upowszechnia się temat M. *piesek*;
- b) **pʙsʙkʙ* – nieregularna wokalizacja sąsiadujących ze sobą jerów: *piesek*;
- c) **pʙsʙkʙ* – *piesek* to regularny derywat od wyrazu *pies*, utworzony formantem *-ek*; por. *lis* – *lisek*, *pas* – *pasek*;
- d) **pʙsʙkʙ* – błędna rekonstrukcja zamiast *pʹesʙkʙ*.